Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע ציישונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריררען
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייז בעגיננט מיט דעם עמפפאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נר' 1.
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.
פרענומעראנטענזאממלער ערהאלטען 10% ראבאטט.

יידישע
פעסטער צייטונג
(מאנטאג-אויסגאבע)

דיעזעס בלאטט ערשיינט צווייםאל וואכענטליך
אונד קאסטעט פיר
עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען ע. וו.
האלביעהריג 4 .
פיערטעל- 2 .
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולדען עסט. וועהר.
האלביעהריג 4 . 50 קרייצער
פיערטעל- 2 . 25
אנאנצען
אונד יאנסטיגע פריוואט-אנצייגען ווערדען מיט 10 קר. פער 6 שפאלט-פינג פעטיט-ציילע בערעכנעט.

Nr. 44, זיעבענטער יאהרגאנג — פעסט, ד סיון ה'ת'ר'ל'ה'. — Pest, den 7. Juni 1875.

דער פערהינדערטע קריעג!

„וואָ עס רויך גיבט, דא מוס אויך פייער פאָרהאנדען זיין" — זאָ לויטעט איין אלטעס שפריכוואָרט. — איבער איינען בעפאָרשטעהענדען קריעג צווישען דייטשלאנד אונד פראנקרייך האט עס אין לעטצטערער צייט זעהר פיעל רויך געגעבען, וואס דארויף דייטעט, דאס איין פירכטערליכעס פייער ווירקליך פאָרהאנדען וואר.

פאָר דער אנקונפט דעס רוסישען קאיזערס נאך בערלין האבען זעלבסט דיא פרייסישען אמטליכען אונד האלב-אמטליכען צייטונגען פאָם בעפאָרשטעהענדען קריעגע מיט פראנקרייך געשפראָכען אונד ערסט נאך דער אבפאהרט דעס רוסישען קאיזערס האבען דיא צייטונגען צום ריקצוגע געבלאזען אונד דא זאגטע ערסט ביסמארק, דאס גאר קיין קריעגס-רויך פאָרהאנדען וואר אונד דאס נור דיא צייטונגען אונד באָרזיאנער דיעזע קריעגס-אויסזיכטען ערדיכטעט האבען.

אללע גוט אינטערריכטעטען צייטונגען בראכטען אנפאנגס דיא מעלדונג, דאס ביסמארק אן אללע דייטשע געזאנדטע ביי דען אייראָפאישען מעכטען איין רונדשרייבען ערגעהען ליעס, אין וועלכעם ער זיך איבער דיא גראסען קריעגס-ריסטונגען אין פראנקרייך בעשווערטע — אונד אן דען דייטשען געזאנדטען אין פאריז זאָללטע ביסמארק זאָגאר אויסדריקליך געשריעבען האבען, ער מאָגע דער פראנצאָזישען רעגיערונג וועגען דער גראָסען קריעגס-ריסטונגען פאָרווירפע מאכען; — יא נאָך מעהר, ביסמארק וואָללטע שאָן זיין לעטצטעס וואָרט אן דיא פראנצאָזישע רעגיערונג ריכטען, דאס זיא אבריסטען מאָגע, דענן זאָנסט גיבט עס גלייך איינען קריעג, אָהנע ערסט אבצו-וואָרטען, ביז פראנקרייך שלאג-פערטיג דאשטעהט.

דיעזע אללען צייטונגס-נאכריכטען ערקלערטע ביסמארק נאך דער אברייזע דעס רוסישען קאיזערס פאָן בערלין אלס איינע ניעדערטרעכטיגע ערדיכטונג אונד ער ליעס זאָגאר דען צייטונגס-שרייבערן איינען טיכטיגען אויספוצער מאכען — אונד דיעזע אמטליכען צייטונגס-שרייבער מוסטען דארויף שרייבען: „וואס וויר געזאגט האבען, איזט ערלאָגען!"

דיא קלוגען פאָליטיקער וואוסטען גלייך, דאס דיעזע גאנצע געשיכטע איינע אבגעמאכטע זאכע איזט: דיא צייטונגען האטטען וואָהל אנפאנגס פאָללקאממען וואהרעס געמעלדעט, וואס אויך אנפאנגס פיר ביסמארק'ס פאָליטיק טויגטע — אונד נאכהער מוסטען זיא דאס ראד צוריקדרעהען, וואס יעטצט עבענפאללס פיר ביסמארקס פאָליטיק טויגט. — איינער האט איינמאל זיינעם נאכבאר זילבערנע לאָפפעל געשטאָהלען. דא זאגטע זאָגאן דאס קינד דעם בעשטאָהלענען צו דעם דיעב: „איהר האבט אונזערע לאָפפעל געשטאָהלען!" דיא עלטערן דיעזעס קינדעס שלוגען דאס קינד וועגען זיינער קעקהייט אין געגענוואָרט דעס נאכבארס. אבער אים אינגערן פרייטען זיא זיך, דאס וועניגסטענס דער נאכבאר ערפאהרען האט, דאס מאן פאָן דעם דיעבשטאהלע וויים. — זאָ פערהאלט זיך דיעזע געשיכטע מיט ביסמארק!

אבער דיא מייסטען צייטונגס-לעזער העטטען ביסמארק'ס פריעדענס-פערזיכערונגען דאך געגלויבט וועגן ניכט דיעזער געגענשטאנד אין דער ענגלישען פארלאמענטס-זיטצונג פאָם 31. מאי צור שפראכע געקאָממען וועהרע. דער ענגלישע מיניסטער האט געשפראָכען אונד וואס איין ענגלישער מיניסטער שפריכט, דארף ניכט ערלאָגען אונד קאנן ניכט ערדיכטעט זיין; ווענן איין קינד פאָן איינעם דיעבשטאהלע שפריכט, מוס מאן עס איהם ניכט גלויבען, אבער ווענן דער שטוהלריכטער דאס פאָרהאנדענזיין דעס דיעבשטאהלעס פיר וואהר ערקלערט, דאנן מוס ער בעווייזע האבען! איין מיניסטער דארף איבערהויפט ניכט איינע אונאיבערלעגטע זאכע אין דיא וועלט היניינשפרעכען אונד ווענן ער נאך אין איינעם פארלאמענטע שפריכט, דא מוס יעדעס וואָרט אים פאָראויס גענויא בערעכנעט ווערדען.

יא, מיט דער רעדע דעס ענגלישען מיניסטערס, וועלכע וויר אלס ערסטע נייאיגקייט אין אונזערעם פאָריגען בלאטטע מיטטהיילטען, זינד יעטצט אללע צייטונגען אונד אללע פאָליטיקער פאָלל-אויף בעשעפטיגעט — אונד זיא ווירד נאך אויף לאנגע צייט דיא פאָליטישע וועלט אין בעוועגונג האלטען. וויר האטטען פאָריגע וואָכע בלאס דען טעלעגראפישען אויסצוג יענער רעדע פאָר אונס: היינטע אבער קאָננען וויר דיא רעדע דעס ענגלישען מיניסטערס נאך איהרעם פאָללען אינהאלטע לעזען. גלייך צו בעגיננע זיינער רעדע, זאגטע דער מיניסטער: „דיא אורזאכען דער קריעגס-בעפירכטונג וואָרען דערארט, דאס זיא זיך נאך לייכט וויעדערהאָלען קאָננען!" —

אונזערע לעזער, וועלכע אונזערע לייט-ארטיקעל מיט אויפמערקזאמקייט לעזען, ווערדען זיך נאך ערינגערן קאָננען, וויא וויר אין נר' 33 דיעזע אנגעלעגענהייט שילדערטען אונד וויא וויר אין נומ' 36 אונזערען לייט ארטיקעל געשלאָססען האבען. וויר ווענדעטען אימטער דאס שפריכוואָרט אן: „אויפגעשאָבען איזט ניכט אויפגעהאָבען!" אונד דיא אורזאכע דעס קריעגעס צווישען דייטשלאנד אונד פראנקרייך קאָננען זיך נאך אָפט וויעדערהאָלען.

דער ענגלישע מיניסטער ערקלערטע, דאס זיך וואָהל ענגלאנד ניכט היניינמישען וויללל, אבער אויך ניכט גלייכגילטיג איינער זאָלכען פריעדענס-שטאָרונג געגענאיבער בלייבען קאנן — אונד דאס וואר איין גוטערווינק פיר ביסמארק, דען ער לייכט פערשטעהען ווירד.

דיא וואָרטע דעס ענגלישען מיניסטערס זאגען עס קלאר אונד דייטליך, דאס וויר האַרט אן דער גרענצע איינעס גראָסען קריעגעס וואָרען. וואס ביסמארק לייגנעטע, דאס זאגטע דער ענגלישע מיניסטער אלס אָפפענע וואהרהייט. דאס פריסישע גענעראלע אונד זאָגאר האָהע שטאאטס-מעננער אָפפען ערקלערט האבען, דיא גראָסע פראנצאָזישע ארמעע איזט געפעהרליך פיר דייטשלאנד געוואָרדען, וועסהאלב יעטצט דייטשלאנד צו זיינער אייגענען פערטהיידיגונג דען ערסטען שלאג פיהרען מוס. — ווער איזט אלזאָ דאך דער ליגנער? ביסמארק אָדער דער ענגלישע מיניסטער?

וויר מיינען, דאס ביסמארק שאָן אן דאס ליגען געוואָהנט איזט, וועהרענד דאס ליגען ביי איינעם ענגלישען מיניסטער ניכט פאָרצוקאָממען פפלעגט. פאָר דעם יאהרע 1866 האטטע ביסמארק עבענפאללס געלייגנעט, דאס ער מיט עסטערייך קריעג פיהרען וואָללע — אונד אם ענדע האט זיך דיא ביסמארקשע וואהרהייט הערויסגעשטעללט!

ענגלאנד האט גלייך איינגעזעהען, דאס פראנקרייך פיר יעטצט נאָך קיינען קריעג מיט דייטשלאנד וואגען וויללל, דאס זיך אבער דייטשלאנד שאָן יעטצט איינע אויסרעדע זוכט, אום מיט פראנקרייך קריעג צו בעגיננען, בעפאָר נאָך דיא פראנצאָזען מיט דער הערשטעללונג איהרער גראָסען ארמעע פערטיג זינד.

ביסמארק זאגטע, דאס דער רוסישע קאיזער בלאָס איינען פריינדשאפטליכען בעזוך דעם דייטשען קאיזער מאכטע, אָהנע דאס ער עס גאר נאָטהווענדיג האטטע, איינע פריעדענספערמיטטעלונג צו מאכען, דא גאר קיין קריעג פאָרהאנדען וואר — אונד דער ענגלישע מיניסטער זאגטע וויעדער אים פארלאמענטע: „דער רוסישע קאיזער אים פעראיינע מיט ענגלאנד גאבען זיך יעטצט פיעלע מיהע, אום דען פריעדען, וועלכער אין געפאהר וואר, וויעדער הערצושטעללען!" — איינער פאָן ביידען מוס אלזאָ וויעדער געלאָגען האבען, אונד דער ליגנער בלייבט ביסמארק! — ביסמארק זאגטע יא, דער צוועק היילינגט דיא מיטטעל אונד פיר דאס וואָהל דייטשלאנדס דארף מאן אויך ליגע זאגען.

יעטצט ווירד נון אויך דער רוסישע רייכס-קאנצלער (פירסט גאָרטשאקאָף) שפרעכען מיססען אונד מאן איזט נייגיעריג, וויא זיינע אויסזאגע לויטען ווירד.

וויר שליעסען נון אונזערען היישיגען לייט-ארטיקעל וויעדער מיט פאָלגענדען וואָרטען: פיר יעטצט איזט דער צו ערנייערנדע דייטש-פראנצאָזישע קריעג אויפגעשאָבען וואָרדען. אבער זאָ וויא איין איינצעלנער מענש דיא הארטען שלעגע אונד דיא שמאך, וועלכע איהם פאָן זיינעם געגנער צוגעפיגט וואורדען, ניכט לייכט פערגעססען קאנן, עבענזאָ קאנן דאס גראָסע פראנקרייך דיא ניעדערלאגען פאָם יאהרע 1870 ניכט אויף לאנגע ערטראגען — אונד מיט דער צייט ווירד דער קריעג דאך צום דורכברוכע קאָממען.

דיא דרייא פריעדענס-מעכטע.

דיא צוזאממענקונפט דעס קאיזערס פראנץ יאזעף מיט דעם קאיזער אלעקסאנדער ווירד וואהרשיינליך באלד שטאטטפינדען. אים שלאָססע שיימבורג (איינע שטונדע וועיט פאָם באדע עמס) ווירד בערייטס אללעס צום עמפפאנגע אונזערעס קאָניגס הערגעריכטעט. פאָר דער אנקונפט אונזערעס קאָניגס אין שיימבורג ווירד ערצהערצאָג אלברעכט אין עמס איינטרעפפען. ערצהערצאָג אלברעכט רייזט נעמליך אין דאס פראנצאָזישע באד טרו-וויללל אונד ווירד דיעזע זיינע באדע-רייזע דאצו בענוטצען, אום דען רוסישען קאיזער אים באדע עמס צו בעגריסען, וואָ ער אויך מיט דעם דייטשען קאיזער צוזאממענקאָממען ווירד. — עס פערגעהט אלזאָ פאסט קיין יאהר, אָהנע דאס איינע צוזאממענקונפט צווישען דען 3 פריעדענס-מעכטען וועהרע.

אים מאָנאטע סעפטעמבער ווערדען אין פרייסיש-שלעזיען אין געגענוואָרט דעס דייטשען קאיזערס גראָסארטיגע עקסערציערונגען דער פרייסישען ארמעע שטאטטפינדען אונד ערצהערצאָג אלברעכט וואורדע איינגעלאדען, דיעזען עקסערציערונגען אן דער זייטע דעס דייטשען קאיזערס אלס דעססען גאסט ביי-צו-וואָהנען.

אבער ניכט בלאָס צווישען דען 3 קאיזערן אלעקסאנדער, ווילהעלם אונד פראנץ יאָזעף בעשטעהט דאס בעסטע איינפערנעהמען, זאָנדערן

דורכשטיכע שטאטטגעפֿונדען. פֿאָן אללען וועלט-
געגענדען קאָמען לייטע, אום דיעזעס גראָסארטי-
גע וואונדער-ווערק אנצוזעהען. אויף דעם פֿעסט-
פלאטצע וואר איין געשמיקטעס צעלט צום עמפ-
פֿאנגע דעם קאיזערס הערגעריכטעט, וואָ אויך אללע
פרינצען, מיניסטער אונד גענעראלע ווארען. אויף
דער דאָנוי ווארען דיא פֿיעלען מיט פֿאהנען גע-
שמיקטען דאמפפֿשיפֿפֿע. אלס נון דער קאיזער אים
צעלטע ערשיען, היעלט מיניסטער לאססער איינע
אנשפראכע אן איהן, אין וועלכער געזאגט ווארדע,
דאס דער קאיזער אם 14-טען 1870 דען ערסטען
שפאטען-שטיך צו דיעזעם וואונדער-ווערקע מאכטע
אונד נון מאָגע ער הייטע דען אנפֿאנג מיט דער
ערסטען בעשיפֿפֿונג דיעזער נייען דאָנוי מאכען. דער
קאיזער אנטוואָרטעטע, דאס ער מיט וואהרער פֿריי-
דע דאס ווערק פֿאָללענדעט זעהע, דעססען בעגינן
ער ערסט פֿאָר 5 יאהרען דורך דען ערסטען שפא-
טען-שטיך מאכטע.— דער קאיזער זעטצטע זיך זאָ
דאנן אויף דאס געשמיקטע דאמפפֿ-שיפֿף אונד איזט
דארויף דורך דיא נייע דאָנוי געפֿאהרען, וועלכע
פֿאהרט 1 1/2 שטונדען דויערטע. בייא דיעזער געלע-
גענהייט זאגטע דער קולטוס-מיניסטער: „דיא מענ-
שען ווערדען עס איינסט נאך זאָ וויט ברינגען, דאס
זיא דיא טראָקענע ערדע דאָרטהין שטעללען ווער-
דען, וואָ דאס מעער איזט אונד דאס מעער דאָרט-
הין לייטען ווערדען, וואָ יעטצט דיא טראָקענע
ערדע איזט!"

* (טאָדעס-פֿאלל.) איינע דעפעשע
אויס בראָדי מעלדעט: אם 1. יוני מאָרגענס שטארב
היער דער בעריהמטע יידישע וועכסעל-שטובענ-
בעזיטצער מאיר פֿאָן קאלליר, העררדעס גראָסהאנד-
לונגס-הויזעס „נאטהאנזאָהן אונד קאלליר". (פֿאָן
דיעזעם בעריהמטען ר' מאיר קאלליר אויס
בראָדי ווערדען שאָן אונזערע לעזער פֿיעל גוטעס
געהאָרט האבען.)

* (זאָ לאָהנט עס זיך שאָן דער
מיהע צו פֿאללען.) אם 1. יוני זינד אין
לאָנדאָן צווייא וועכסלער געפֿאללען, איינער
מיט 6 מיללאָנען גולד. אונד דער צווייטע מיט 340000
גולדען.—

* (שאָפֿוואָללמארקט.) אונזער יעטצי-
גע מעדארדי-מארקט איזט גוט בעזוכט. דער גראָס-
טע טהייל דער צוגעפֿיהרטען וואָללע בעשטעהט
אויס צווייזשורען אונד אויך עטוואס איינשורען. בא-
ראנער צווייזשורען 83—88 גולד., העוועשער אונד
מישקאָלצער 86—98 גולד. דיעזע ווארדען שנעלל
פֿערקויפֿט, נור אין געבירגס-צווייזשורען גינג דאס גע-
שעפֿט לאנגזאמער. דיא פרייזע דערזעלבען זינד 105
- 112 גולד. — איינשורען 92—120 גול. ביז געסטערן
ווארדען 6000 צטר' פֿערקויפֿט. טהייס-צווייזשור ווירד
נאך וועניג געזוכט. נערבער-וואָללע 66—80 גול.

דיא וועלטגעשיכטע
דער נייעסטען צייט.

דענייעניגען נייא איינגעטרעטענען לעזערן, וועל-
כע פֿאָן דען פֿריהערען פאָליטישען בעגעבענהייטען
ניכטס געלעזען האבען אונד דאהער דאס געגענווער-
טיגע ניכט פֿערשטעהען, וויל זיא אויך איבער דיא פֿער-
גאנגענהייט ניכט אויפֿגעקלערט ווארדען — עמפפֿעה-
לען וויר דיא פֿאָן אונס אין יידישען לעטטערן אונד אין
לייכטפֿערשטענדליכער שפראכע העראויסגעגעבענע

וועלטגעשיכטע דער נייעסטען צייט

אין וועלכער אללע פאָליטישע בעגעבענהייטען אונד
אללע קריעגע דער לעטצטען 20 יאהרע אויספֿיהר-
ליך בעשריעבען שטעהען. דיעזעס בוך איזט איינע
איינלייטונג פֿיר נייע צייטונגסלעזער, אום זיא אין דאס
פֿערשטענדניס דער הייטיגען פאָליטישען בעגעבענ-
הייטען איינצופֿיהרען. דער פרייז דעסזעלבען איזט
נור 50 קרייצער, וועלכע מאן אן דיא רעדאקציאָן
דער „יידישען פעסטער צייטונג" (אלט-גאססע נו'
7 אין פעסט) איינצוזענדען בעליעבע.

פֿערלאָזונג
דער 1864-ער-לאָזע.

בייא דער אם 1. יוני 1875 פֿאָרגענאָממענען
ציעהונג דיעזער לאָזע ווארדען פֿאָלגענדע סעריען
געצאָגען. אונד צוואר סעריע: 151 186 612 1146
1402 1624 1658 2039 2263 2298 2699 2810
3298 3326 3672 אויס דיעזען פֿערלאָזטען סעריען
פֿיעל דער הויפט טרעפֿפֿער מיט 200000 גולד. אויף
ס' 3672 נומ' 75; — דער צווייטע טרעפֿפֿער מיט
20000 גולדען אויף ס' 3298 נומ' 93; — דער דריטטע
טרעפֿפֿער מיט 15000 גולד. אויף ס' 1658 נומ' 41. —
אונד דער פֿיערטע טרעפֿפֿער מיט 10000 גולדען
אויף ס' 1146 נומ' 12 — אונד פֿערנער געווינגען
יע 5000 גול' ס' 186 נו' 33, ס' 2699 נו' 100; יע 2000
גול' ס' 1658 נו' 70, ס' 2263 נו' 33, ס' 3326 נו. 38;
יע 1000 גול' ס' 186 נו' 76, ס' 1624 נו' 64, ס' 1658
נו' 89, ס' 2039 נו' 30, ס' 2263 נו' 58, ס' 2298 נו' 50;
יע 500 גול' ס' 186 נו' 71, ס' 1402 נו' 38, ס' 1402 נו'
50, ס' 1402 נו' 94, ס' 1624 נו' 25, ס' 1658 נו' 52, ס'
2039 נו' 35, ס' 2263 נו' 81, ס' 2298 נו' 59, ס' 2298 נו'
9, ס' 2699 נו' 43, ס' 2810 נו' 22, ס' 3326 נו. 9, ס
3672 נו' 66, ס' 3672 נו' 90; יע 400 גול' ס' 186 נו' 75,
ס' 186 נו' 78, ס' 186 נו' 92, ס' 612 נו' 39, ס' 612 נו'
55, ס' 1146 נו' 93, ס 1402 נו' 56, ס' 1402 נו' 98, ס'
1624 נו' 36, ס' 1624 נו' 77, ס' 1658 נו' 42, ס 1658
נו' 68, ס' 2039 נו' 29, ס' 2263 נו' 65, ס' 2810 נו' 76
ס' 3298 נו' 70, ס' 3326 נו' 61, ס' 3672 נו' 6, ס' 3672
נו' 8, ס' 3672 נו 41,

אויף אללע איבריגען אין דען אָביגען סעריען
ענטהאלטענען נומערן געווינן פֿאָן יע 190 גולדען.

געשעפֿטסבעריכט.
פעסטער פרייזע.

ווייצען, טהייס-ווייצען 88-פפֿינדיגער 5.25 גולד. דאָנוי-ווייצען 87-פפֿינדיגער 4.60
גולד. — באנאטער 85-פפֿינדיגער 4.50 גולד' אללעס
פער דרייא מאָנאטע אונד פער צאָלל צענטנער.

קאָרן 80-פפֿד. 3,35 גול.—

האפֿער 2.05—1.98 גולדען פער 50 פפֿד.

ווייצען גענען דיא פֿאָריגע פרייז-נאָטירונג זינד דיא
הייטיגען פרייזע אום 10 קר. געשטיעגען. — פער סעפטעמבער-
אָקטאָבער 4.30 — 4,32 גולד. —

האפֿער פער סעפטעמבער - אָקטאָבער 1.64—
1,65 גולד.

קוקורוץ פער יוני 2.85—2,87 גולד.

רעפס: פער 150 פפֿונד קאָהל-רעפס פער אויגוסט-
סעפטעמבער 11 7/8 — 11 5/8 גולד., באנאטער פער יולי-אויגוסט
10 5/8—10 3/8 גולד. —

וויענער פרייזע.

ריבאל 18 1/2— גולד. לײנאל 19 3/4 גולד.

פעטראָלעאום 10 3/8 גולד.

שפּיריטוס: פּריכט-שפּיריטוס 43 קר.

וויענער שלאכטפֿיעהמארקט: דער אויפֿ-
טריעב אויף דעם שלאכטפֿיעהמארקט אם 1-טען ד. מ. בעטרוג
1903 אונגארישע, 2000 גאליצישע אונד 145 דייטשע, צוזאממען
4048 שטיק אָכסען. געקויפֿט ווארדען פֿאָן וויענער פֿליישערן
1754 פֿאָן לאנד פֿליישערן 2262 אונד אונפֿערקויפֿט גינגען
אויס לאנד 32 שטיק. דער געזאממטע לאנד-אבטריעב 2294
שטיק. פֿיר וויען פֿערבלייבען 1754 שטיק. דאס יעטצינגסגע-
וויכט שטעללטע זיך פער שטיק פֿאָן 450 ביז 775 פפֿונד. דער
אנקויפֿספרייז פער שטיק פֿאָן 140—220 גולדען אונד פער
צענטנער פֿאָן 26—29 גולד. — קר.

בריעפֿע דער רעדאקציאָן.

הערן מ' עהרליך אין ווייסענבורג: ווענן זיא
דיא דוים-גראָסע איינער צייטונג אבמעססען וואָללען, זאָ
מיססען זיא צוערסט דיא פֿיעלען שווינדעלהאפֿטען „אנגאָנ-
צען" אבציעהען אונד דיא בעטרינערישען „אנצייגען" אב-
רעכנען, וויל דיעזע גאר ניכט צור צייטונג געהאָרען — אונד
דאנן קאָננען זיא ערסט דיא איינענטליכע דוים-גראָסע דער
צייטונג בעמעססען. — איבערהויפט ווירדען וויר איהנען
אנראטהען, איינע צייטונג ניכט נאך דער עללע אונד ניכט
איינמאל נאך דעם מעטער, זאָנדערן בלאָס נאך דעם איי-
נהאלטע צו שעטצען. —

הערן סאמועל גליק אין גאלסעטש: דאס
פאָסט-פּאָרטאָ פֿיר איינע צייטונג נאך אמעריקא בעטראָגט
7 קרייצער.

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י ריין.

פֿרוכטפרייז-טאבעללע

פֿריכטע	קילאָ'געוויכט	פער צאָלל-צטר
ווייצען, באנאטער	84	4.10—4.20
" "	85	4.25—4.35
" "	86	4.40—4.50
" "	87	4.50—4.5
" "	88	4.55—4.65
" "	89	4.65—4.70
" טהייס	84	4.45—4.50
" "	85	4.60—4.70
" "	86	4.75—4.85
" "	87	4.90—4.95
" "	88	4.95—5.05
" "	89	5.05—5.10
" פעסטער באָדען	84	4.25—4.35
" "	85	4.45—4.55
" "	86	4.60—4.65
" "	87	4.70—4.75
" "	88	4.75—4.90
" "	89	4.90—4.95
" וויעסעלבורגער	84	4.40—4.50
" "	85	4.60—4.70
" "	86	4.75—4.85
" "	87	4.90—4.95
" "	88	5.——5.05
" "	89	5.05—5.10
		פער מעטצ'
קאָרן	80	3.50—3.40
גערסטע מאלץ	72	2.85—2.65
" פֿוטטער	72	2.55—2.35
האפֿער	50	2.05—1.95
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	3.——2.95
אנדערע גאטטונג	צענטנער	2.90—2.95
הירזע	75	2.90—2.80

קורז-טאבעללע פֿאָם 2 יוני

באללען-מעהל

	פֿל	קר
נומער 0	21	60
" 1	20	70
" 2	19	80
" 3	18	40
" 4	16	80
" 5	14	70
" 6	12	60
" 7	11	20
" 8	9	50
" 8 1/2	7	40

געלד-קורז

	פֿל	קר
זילבער-אגיאָ	102	10
דוקאטען	5	27
[illegible]-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	8	89
נאפּאָלעאָנדאָר	8	89
פרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	63
רוסישע רובעל	1	53

לאָזע.

	פֿל	קר
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	—	—
דעטטאָ צו 50	—	25
1860-ער גאנצע לאָזע	112	—
דעטטאָ פֿינפֿטעל	116	75
1854-ער 4 פּערצענטיגע שטאאטס-לאָזע	105	25
1839 ראָטשילד-לאָזע גאנצע	265	—
דעטטאָ פֿינפֿטעל	240	25
קאָמאָ רענטענשיינע	21	20
קרעדיט-לאָזע	166	—
טריעסטער לאָזע פער 100 גולדען	111	—
טריעסטער לאָזע פער 50	56	—
דאָנוי-דאמפפֿשיפֿפֿ-פֿאהרט-לאָזע	96	—
סאלם צו 40 גולדען	36	75

	פֿל	קר
פאלפֿי צו 40 גולדען ק. מ.	27	50
קלארי צו 40 " "	27	50
סט. געגאָיס צו 40 " "	27	75
אָפֿנער צו 40 " "	27	75
ווינדישגרעטצער צו 20 גולדען ק. מ.	21	25
וואלדשטיין צו 20 " "	22	75
קעגלעוויטש צו 10 " "	12	—
רודאלפֿלאָז צו 10 " "	13	50
סטאניסלויער צו 20 " "	15	50
אינסברוקער לאָז	17	—
זאלצבורגער לאָז צו 20 גולדען	15	50
קראקויער לאָז	—	—
טירקען לאָז	55	10
דעטטאָ 120 פֿראנקס איינצאהלונגען	—	—
אונגארישע פּרעמיען-לאָז א 100 גולדען	82	—
דעטטאָ צו 50 גולדען	81	50
וויענער-לאָז	105	50

ווערטה-פאפּיערע.

	פֿל	קר
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	82	—
טעמעשוואר-באנאטער	79	—
זיעבענבירגישע	78	60
גאליצישע	87	60
בוקאָווינער	87	—
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	100	75
ווייצעהענט-אבלאזונגס-אבליגאציאָנען	75	25
פעסטער שטראסען-באהן	226	—
אָפֿנער שטראסענבאהן	73	—
מוניציפּאל-באנק	31	—
אנגלא-באנק I. עמיסיאָן	8	—
אונגארישע באָדען-קרעדיט	75	—
שפאר- אונד קרעדיט-פֿעראיין	91	25
אונגארישע קרעדיט-באנק	221	50

	פֿל	קר
פעסטער קאָממערציאל-באנק	790	—
פעסטער געווערבע-באנק	285	—
פֿראנקא-אונגארישע	59	—
אינדוסטריע-באנק-אקציען	51	50
אָפֿנער קאָממערציאל-באנק	155	—
לאנדעס צענטראל-שפּארקאססע	89	50
אָפֿנער בירגערליכע	—	—
פעסטער ערסטע פֿאטערלענדישע	8400	—
פעסטער פֿאָרשטעדטישע	48	50
פעסט-אָפֿנער הויפּטשטעדטישע	138	50
דעטטאָ צווייטע עמיססיאָן	—	—
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פּערצענט	86	75
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פּערצענט	79	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּערצענט	85	25
דעטטאָ צו 6 פּערצענט	87	75
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	88	—
קעטטען-ברוק-אקציען	85	50
נאָרד-אָסט-באהן	126	—
אלפֿאלד-פֿיומאנער	135	—
אונגארישע אָסטבאהן	52	25
טהייס באהן	195	50
זיעבענבירגער באהן אקציען	—	—
קאשוי-אָדערבערגער באהן אקציען	136	75
פֿראנץ-יאָזעפֿ'ס באהן אקציען	170	—
קארל-לודוויג-באהן אקציען	234	90
לעמבערג-טשערנאָוויטץ-יאסי באהן	140	50
קרעדיט-אקציען	232	—
באנק-	960	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS.
Budapest, 1875. Druck v. Moritz Burian, Waitznerboulevard, Marokkanerhof.

טיטעל. זיין אנזעהען אונד זיינע מאכט בעניטצטע ער אבער נור צור מילדערונג דער פיעלען ליידען זיינער יידישען גלויבענסגענאססען. שאן אים יאהרע 1829 מאכטע ער אין בעגלייטונג זיינער פרויא איינע רייזע נאך ארץ ישראל, וואו ער דען דארט בעדרענגטען איזראעליטען אויפגעהאלפען האטטע. זא אפט אין ארץ ישראל איין בעזאנדערעס אונגליק ענטשטאנד, רייזטע ער דארטהין, אום פערזאנליך הילפע צו לייסטען. זא אים יאהרע 1837, אלס טבריה דורך איין ערד-בעבען צערשטארט ווארדע. דאנן צור צייט דער גראסען הונגערס-נאטה אים יאהרע 1854, אלס ער פאם סולטאן דיא ערלויבניס ערהיעלט, לענדערייען אנצוקויפען אונד שפיטאלער אונד ארמען-הייזער צו גרינדען. אים יאהרע 1862 שטארב איהם זיינע פרויא אונד איין יאהר דאראויף רייזטע ער וויעדער נאך ארץ ישראל, אום דיא דורך דיא כאלערא אונד הייזשרעקען ענטשטאנדענע נאטה צו מילדערן. — אלס אים יאהרע 1840 דאס פסח-בלוט-בלבול אין דמשק ענטשטאנדען איזט אונד דאס לעבען דער דארטיגען יודען אין האכסטער געפאהר וואר, דא רייזטע מאנטעפיארע אין בעגלייטונג פאן קרעמיעה דארטהין אונד בעפרייטע דיא בעדרענגטען. — אים יאהרע 1846 רייזטע מאנטעפיארע נאך פעטערסבורג, אום בייא דעם רוסישען קאיזער פיר דיא פערבעססערונג דער לאגע דער הארט בעדריקטען רוסישען יודען צו ביטטען. אים יאהרע 1858 בעגאב ער זיך ראם, אום ביים פאפסטע דיא ריקגאבע דעם געוואלטזאם געטויפטען יידישען קנאבען, נאמענס מארטארא, צו ערווירקען. אים יאהרע 1865 רייזטע ער נאך מאראקקא (נארד-אפריקא) אום דיא דארט בעדרענגטען יודען צו שיטצען. אים יאהרע 1868 אונטערנאהם ער צו זעלבעם צוועקע איינע רייזע נאך רומעניען. — מאגע איהן גאטט צום שוטצע אונד צור צירדע זיינעס פאלקעס נאך לאנגע לעבען לאססען!

* (דען הויפט-טרעפפער) בייא דער לעטצטען ציעהונג דער 1864-ער לאזע האטטע איין ארמער שניידער, נאמענס גאטטליעב וואלצל, אין הישטעלדארף געמאכט. ער האטטע נעמליך איינעם ארמען שטודענטען איינען אלטען ראק אויסגעבעססערט אונד דא איהם דער שטודענט ניכט צו צאהלען האטטע, זא איבערגאב ער איהם איינע „פראמעסע". דער שניידער זאגטע איהם אבער, דאס ווענן דיעזע פראמעססע געווינט, זא ווירד ער דען געווינסט מיט דעם שטודענטען עהרליך טהיילען — אונד נון האט דער עהרליבע שניידער אויך ווארט געהאלטען.

* (איין צוויטער אישטויצי) אים וועהען (בייא ווארנא זעמפלינער קאמי-טאט) ווירד פאלגענדעס געשריעבען: אין דער היעזיגען קירכע פרעדיגט דער היעזיגע גייסטליכע פארטוועהרענד נור געגען דיא יודען. איין דיענסטבאטע, דער בייא איינעם יודען דיענט, דארף בייא איהם גאר ניכט צור בייכטע פארגעלאססען ווערדען. ער פרעדיגט, דאס מאן ליעבער פערהונגערן מאגע, בעפאר בייא איינעם יודען אין דיענסט צו זיין. (אים גאנצען צעהלט דיעזעס דארף 654 איינוואהנער, וואס פיר איין גייסטליכער מוס אלזא דארט אנגעשטעללט זיין?)

* (וואס זא איינע צייטונג פיר איינען אונזינן צוזאממענשרייבען קאנן.) פאריגען דאננערסטאג אם 27. מאי האטטען דיא קאטהאליקען איינען פייערטאג, אן וועלכעם זיא מיט איהרען פאהנען אונד בילדערן אומציגע צו האלטען פפלעגען. איינעם זאלכען צוגע שליעסען זיך געוואהנליך נור קאטהאליקען אן אונד קיינע אנדערס-גלייביגע. נון פינדען וויר אין דער בריגנער צייטונג פאלגענדען ארטיקעל: „אין אויסטערליטץ בעפינדעט זיך איין פעראיין פאן אלטען אויסגעדיענטען סאלדאטען אונד דיעזער פעראיין האטטע אם 27. מאי דיא „פראצעססיאן" (דען אומצוג) מיטגעמאכט, אונד דא נון אויך דער טעמפעל-דיענער (שמש) דער היעזיגען איזראעליטישען געמיינדע מיטגליעד דיעזעס פעראיינעס איזט, זא האטטע ער זיך עבענפאללס דיעזער פראצעססיאן אנגעשלאססען. דיא איזראעליטישע געמיינדע האטטע היערויף גלייך איינע זיטצונג איינבערופען, אין וועלכער זיא דען טעמפעל-דיענער וועגען דיעזער זינדע אבזעטצטע, וואדורך ער בראדלאז ווארדע. וויר בעגרייפען גאר ניכט, וויא איינע אויפגעקלערטע געמיינדע דאס טהון קאנן? ווארום זאלל זא איין יידישער טעמפעל-דיענער ניכט אויך איינע קאטהאלישע פאהנע טראגען דירפען? ווארום געשיעהט עס אין אמעריקא, דאס איין יודע אין דער קירכע אונד איין קאטהאליק אין דער סינאגאגע בעטען קאננע אונד אין דעם אויפגעקלערטען מעהרען זאלל דאס ניכט פארקאממען דירפען!" — זא שרייבט דיא ברינגער צייטונג. — דיא צייטונגען שרייבען וואהל פיעל אונזינן צוזאממען, אבער איינען זאלכען אונזינן האבען וויר נאך ניכט געהארט. — דאס שאנסטע דאבייא איזט, דאס זיך דער פארשטעהער דער אויסטערליטצער איזראעליטישען געמיינדע פאר דיעזעם אונזיננינגען אנגריפפע אין דער צייטונג ערשראכען האטטע אונד נאכהער שנעלל דען שמש וויעדער אנשטעללטע. דער שמש דיענט אלזא צוויא-געמיינדען, דער יידישען אונד דער קאטהאלישען. —

* (זיא וואללען ניכט הייראטען.) איינע גראסע אנצאהל פאן היעזיגען יונגען שטאאטס-בעאמטען האט זיך אם לעטצטען זאננטאג אין געגענווארט פאר צייגען געגענזייטיג דאס ווארט געגעבען, אים פרייעם ווילליען ניעמאלס צו הייראטען; זאללטע יעדאך איינער פאן איהנען דיא גראסע זינדע בעגעהען אונד הייראטען, זא מיססען אללע פיר איהן דיא טרויער אנלעגען אונד דער בעטרעפפענדע מוס טויזענד גולדען שטראפע צאהלען (ווענן ער זיא האט?) — ווענן נון דיא הערדען שטאאטס-בעאמטען יעטצט קיינע אנדערע זארגע האבען אונד צייט אונד געלד פיר זאלכע זאכען פערוועדען קאננען, דאנן האט שאן הערר שעננערעכט דאס וויר צו פיעלע בעאמטען האבען. וועלכע גאר ניכטס ארבייטען, אונד מיססיג-גאנג איזט אללער לאסטער אנפאנג.

* (וויטטערונג אונד ערנטע-אויסזיכטען.) שאן זייט לאנגען יאהרען האטטען וויר ניכט איינען זאלכען רעגנערישען פריהלינג אלס היייער אונד דיא ערנטע-אויסזיכטען געשטאלטען זיך דאהער זעהר גינסטיג. ווענן נון נור אויך דיא ווייצען- אונד וויין-בליטהע זאלכע גוטע צייטען האבען ווערדען, דאנן ווערדען וויר איין גוטעס געטריידע- אונד וויין-יאהר האבען. דיא קארנזאנגען זינד פאלל אונד גראס אונד האפפענטליך ווערדען אויך דיא ווייצען-זאנגען זא שאן אויספאללען. גערסטע האפער קוקורוץ אונד ערד-עפפעל שטעהען זעהר שאן. דער טרויבען-אנזאטץ איזט פאסט איבעראלל איין זא רייכער, וויא איהן אונזערע ווינצער זייט פיעלען יאהרען ניכט געזעהען האבען. נור זינד האגעל-וועטטער אונד וואלקען-בריכע צו בעפירכטען. — איינע פראגער דעפעשע מעלדעט: אין פאלגע איינעס פירכטבארען וואלקען-ברוכעס וואורדע זאמסטאג נאכטס דיא פארשטאדט איבערשוועממט. מעהרערע הייזער ווארען אין געפאהר וועגגעריססען צו ווערדען. — אויך אים גראסווארדיין ווירד פאן איינער קליינען איבערשוועממונג בעריכטעט. דער דארטיגע באך איזט אויסגעטרעטען אונד האטטע אללע נאהע ליעגענדען גאססען אונד הייזער איבערשוועממט. — אבער אים אללגעמיינען זינד ביז יעטצט דיא אויסזיכטען אויף איינע גוטע מיטטעל-ערנטע פאללקאממען בערעכטיגט. וויר האפפען אויף אין „שנת ברכה" אונד ביטטען צו גאטט, דאס ער נון אויך אין „שנת משא ומתן" געבען מאגע.

* (דיא וואהל-בעוועגונג אין דער הויפטשטאדט) וואר געסטערן איינע זעהר לעבהאפטע. אין דען 6 וואהל-בעצירקען פעסט-אפענס האבען דיא 6 דעפוטירטען איהרע רעכענשאפטס-בעריכטע אונד איהרע פראגראמם-

---

איין רוסע אדער איין פאלע געבען אידנ? זאלל ער אין דיא רעכטע אדער אין דיא לינקע טאשע גרייפען? דער דאקטאר אנטווארטעטע דאהער צווידייטיג: „יא. עס זינד אויך רוסען דארט!" —

„וויא איך הארע, האבען דארט דיא רוססען איינע שטארקע שטעללונג גענאממען!"

יאדליצקי גלויבטע נון איינען רוססען בייא זיך צו האבען אונד וואללטע זיינע האנד שאן אין דיא רעכטע טאשע שטעקען. אינצווישען זאגטע אבער דער פרעמדע: „זיא פרייען זיך וואהל וועגען דער שטערקע דער רוססען?"

דאס פראגטע דער פרעמדע מיט זאלכעם צארניגען טאנע. דאס יאדליצקי שנעלל דיא האנד אין דיא לינקע טאשע שטעקטע אונד היערויף אנטווארטעטע: „ווער ווירד זיך וואהל פרייען איבער דיעזע לאנדעס-פיינדע?"

יאדליצקי האט אבזיכטליך דיעזעס ווארט „פיינדע" געוועהלט, דענן זאללטע ער דאך איינען רוססען נעבען זיך האבען, דאנן קאנן ער זיך דאס ווארט אויסבעססערן, דאס ער „פריינדע" זאגען וואללטע. דער פרעמדע אבער אנטווארטעטע מיט פריידע. אינדעם ער דעם דאקטאר פריינדליך אויף דיא שולטער קלאפפטע: „אה, איהר זייד מיין מאנן. דאס איזט איין עכט פאלנישעס ווארט! דיא רוסישען הונדע זינד אונזערע פיינדע!"

פאן נון אן האטטע יאדליצקי זיינע האנד אין דער לינקען טאשע געהאלטען אונד זאגטע דעם פרעמדען: „עס פרייט מיך זעהר, מיט איינעם גוטען פאלען, דער זיין פאטערלאנד ליעבט, בעקאננטשאפט געמאכט צו האבען! וויוואט פאלאניא! (עס לעבע פאלען!)"

„וויססעט איהר, וואהער איך קאממע? איך האבע איין וועניג שפאצירט! אבער זאגט מיר נור. ווער איזט דא אייער בעגלייטער?"

„מיין דיענער איזט עס!"

„איהר מיססעט עס מיר ניכט פיר אונגוט האלטען, ווענן איך מיסטרויאיש בין. מאן קאנן היער אין זיינעם אייגענען לאנדע, דעם אייגענען שאטטען ניכט מעהר טרויען — אונד פארזיכט שאדעט ניכט. אלזא הארעט מיך ווייטער אן! איך האבע מיך היער אין דער געגענד אומגעזעהען, אב דיא לופט פאן דען רוססען ריין איזט, וויר האבען אין אונזערעם דארפע פאלנישעס מיליטער פערשטעקט!"

„איזט דענן אייער דארף ניכט פאלניש, דאס איהר אייער מיליטער פערשטעקען מיססעט?"

„געבארענע רוססען גיבט עס בייא אונס ניכט, אבער פאלען, וועלכע פאן דען רוססען געקויפט אונד בעשטאכען זינד, זא דאס מאן זיך פאר זיינעם אייגענען שאטטען פערשטעקען מוס."

„זאגט מיר ליעבער, וואו קאנן אונזעראיינס אין ראמאנאווקא איבערנאכטען?"

„וואו אנדערס אלס בייא מיר? איך בין דארט דער בארביער אונד צוגלייך אויך וואונד-ארצט!"

„אה! סערבוס קאללעגא!"

„וויא? איהר זייד אויך ארצט?"

יאדליצקי וואר ערשראקען, דענן זיינע צייגניסע אלס ארצט ווארען רוססישע, אבער ער האטטע זיך שאן פערשפראכען אונד מוסטע בייא זיינער אויסזאגע בלייבען.

„וואהין איזט אלזא דאך דאס ציעל אייערער רייזע?"

„צוערסט לאססעט אונס אין אייער הויז קאממען. דאמיט וויר אונס דען מאגען בעפריעדיגען אונד דאנן ווירד ערסט דער מונד געלייפיגער שפרעכען קאננען!"

נאך איינער שטונדע זאסען דער בארביער אונד זיין וויב וויא אויך יאדליצקי בייא טישע, וועהרענד דער דיענער בייא איינעם עקסטרא-טישע נעבען דעם אפען געזעססען אונד בראד אונד קעזע גענאססען האטטע.

דיא פרויא דעם בארביערס וואר אויך איינע זעהר בעגייסטערטע פאלין, זיא קוועלטע אלזא דיא נייגיערדע צו וויססען, וואהין אייגענטליך דער דאקטאר רייזט.

דער דאקטאר ליעס איהר ניכט לאנגע אויף זיך ווארטען אונד זאגטע: „איזט אייך דער נאמע „זאפיא קאסאקאווסקא" בעקאננט?"

„ווער ווירד דען נאמען איינעס רעטטענדען ענגעלס ניכט קעננען?"

„זא פערנעהמעט דענן! יענער ענגעל זיטצט אויף שלאס מיראנאר געפאנגען!"

„געפאנגען? דיא גרעפין קאסאקאווסקא געפאנגען? וועהע!" —

„איין אפפיציער, דער אין בייליפינג 12 שטונדען היער נאך ווארשוי דורכרייזען ווירד, פיהרט איינען בריעף בייא זיך, פאן וועלכעם דאס לעבען דער גרעפין אבהענגט. קאננען וויר נון דיעזען אפפיציער רעכטצייטיג ערווישען, דאנן קאננטען וויר דער גרעפין איין וועניג העלפען. האבט איהר מיך פערשטאנדען?"

„פאללקאממען! אבער וויר זינד יא אלליין?"

„איהר האבט יא געזאגט, דאס היער פאלנישעס מיליטער פערשטעקט איזט?"

(פארטזעטצונג פאלגט.)

אויך צווישען דען 3 רייכס-מיניסטערן גארטשאקאף, ביסמארק אונד אנדראשי, וואס אלזא ניכט בלאָס אויף איינע פערזאָנליכע, זאָנדערן אויך אויף איינע פּאָליטישע פריינדשאפט דייטעט.

וועהרענד דער ענגלישע מיניסטער דען פירסטען ביסמארק אלס ליגנער דארשטעללטע אונד אללע זיינע געהיימניססע ענטדעקטע, שפּראבען גארטשאקאף אונד אנדראשי קיין ווארט פאָן דיעזער אנגעלעגענהייט. וויא דיא „נייע פרייע פּרעססע" מעלדעט, האטטע דער ענגלישע מיניסטער פאָר איינעם מאָנאטע אן דען גראפען אנדראשי איין שרייבען געריכטעט, אין וועלכעם עס הייסט, דאס דייטשלאנד מיט פראנקרייך קריעג בעגיננען וואָללע, וועסהאלב עסטעררייך צור פערהינדערונג דיעזעס קריעגעס דאס זייניגע טהון זאָלל. אבער אנדראשי האט גלייך דארויף פאָם פירסטען ביסמארק איין שרייבען ערהאלטען, אין וועלכעם איהם דער פירסט אויף עהרענווארט פערזיכערטע, דאס פיר יעטצט קיין קריעג צו בעפירכטען זייא. וועסהאלב אויך גראף אנדראשי מעהר קיינען שריטט אין דיעזער אנגעלעגענהייט מאכטע. דער לעזער פערשטעהט יעטצט נון, ווארום אנדראשי זאָ בעשטיממט זאגען קאָננטע: „אָהנע מיך דארף עס קיינען קריעג געבען!" (זיעהע נר' 40).

דיא ביסמארק'שע „נאָרד-דייטשע אללגעמיינע ציטונג" לאָבט דאהער יעטצט זעהר דען גראפען אנדראשי, וויל ער ביסמארקס ווארטען זאָלבען גלייבען שענקטע אונד ניכט זאָ מיסטרויאיש וויא דער ענגלישע מיניסטער וואר. דאגעגען שרייבט אבער דיא גראָסע ענגלישע ציטונג „טיימס": אויף דיא פריעדענספערזיכערונגען ביסמארקס איזט וועניג צו געבען. אים יוני דעם יאהרעס 1870, אלס פאָן דען קריעגס-איינזיכטען צווישען פּרייסען אונד פראנקרייך געשפּראָכען ווארדע, ריכטעטע דער דאמאליגע ענגלישע אויסווערטיגע מיניסטער איינע אנפראגע אן ביסמארק, וואס אן דיעזען איינזיכטען וואהרעס איזט, אונד אויף גרונד איינער ביסמארק'שען אנטוואָרט ערקלערטע דער מיניסטער אים מאָנאטע יוני, דאס קיין קריעג צו ערווארטען איזט — אונד שאָן אים דארויף פאָלגענדען מאָנאטע יולי וואר דער קריעג אויסגעבראָכען!

פערשיעדענע נייאינקייטען.

* (גראף אנדראשי) אונזער געוועזענער אויסווערטיגער מיניסטער, רייזט אם 15. דיעזעס מאָנאטעס אויף זיין גוט נאך סאָלנאָטשקא (בייא טאָקע טערעבעש), וואָ ער לענגערע צייט פערוויילען ווירד. וועגען נון אנדראשי צייט האט אין דיעזעם דאָרפע צו פערוויילען, זאָ מוס פאָר דער ערנטע קיינע קריעגס-איינזיכט פאָרהאנדען זיין.

* (דיא וואהל איזט שווער.) נאָך בייא יעדער רייכסטאגס-וואהל וואר דיא וואהל אין דער היעזיגען טהערעזיען-שטאדט מיט דעם גראָסטען קאמפּפע פערבונדען. דיעזע גראָסע פּעסטער פאָרשטאדט צעהלט איבער 3000 וואהלבערעכטיגטע, פאָן דענען אונגעפעהר דיא העלפטע יודען זינד. פאָר 6 יאהרען וואר היער איין גראָסער וואהל-קאמפּף צווישען דער פארטייא, וועלכע דען דאמאליגען מיניסטער גאראָווע אונד צווישען דער פארטייא, וועלכע דען לינקען ייקאָי וועהלען וואָללטע. דאמאלס האטטע נון ייקאָי געזיעגט. — פאָר 3 יאהרען וואר היער וויעדער דער קאמפּף צווישען דער פארטייא, וועלכע דען רעכטען דאראָצא אונד צווישען דער, וועלכע דען לינקען ייקאָי וועהלען וואָללטע. דאמאלס האטטען נון דיא רעכטען געזיעגט אונד דאראָצא ווארדע טהערעזיענשטאָדטער דעפּוטירטער. — יעטצט ענטשטאנד נון פאָן נייעם דער קאמפּף, ווען מאן וועהלען זאָלל? „רעכטע" אונד „לינקע" עקסיסטירען ניכט מעהר, וועניגסטענס הייסט עס זאָ. זאָלל מאן נון וויטער דען געוועזענען רעכטען דאראָצא וועהלען, דיעזער האטטע יא אים רייכסטאגע גאר ניכטס געטהאן (אלס אָב דען אנדערע יא עטוואס געטהאן העטטען!). זאָלל מאן נון דען געוועזענען לינקען ייקאָי וועהלען, דיעזער וויל נון דיא וואהל ניכט מעהר אננעהמען. אינדעם ער זיינען פריינד, דען הערדן האָרן, צור וואהל אנעמפּפאָהלען האטטע. האָרן געהאָרטע אים רייכסטאגע צור „מיטטעל-פארטייא", איזט אלזאָ קיין רעכטער אונד קיין לינקער אונד דא ער אויך פיר איינען יודען געהאלטען ווירד, זאָ גלייבטע מאן, דאס ער היער פאָן דען יידישען וועהלערן זיכער געוועהלט ווערדען ווירד. — נון איזט אבער הערר האָרן אין ווירקליכקייט קאָנפעסיאָנס-לאָז אונד איזט אלזאָ איך קיין יודע אונד קיין כריסט. דיא יודען האבען היעמיט קיינע אורזאכע איהן אלס איינען גלייבענסגענאָססען צו בעטראכטען אונד דיא כריסטען האבען קיינע אורזאכע איהן צו האססען. — אינצווישען איזט נון הערר דאראָצא צוריקגעטרעטען, וויל ער אויף זיינער זייטע וועניג אנהענגער האטטע אונד דאמיט ער אבער אויך זיינעם געגנער דען זיעג ערשווערען קאָננע, האטטע ער פאָרגעשלאגען, דען מאכס פאלק (רעדאקטער דעם „פּעסטער ללאָיד") צו וועהלען, וואס אויך בייא פיעלען בייפאלל געפונדען האט. — נון איזט אבער דיעזער רעדאקטער דעם „פּעסטער ללאָיד" איין געטויפטער יודע אונד מאן העטטע אלזאָ איינע וואהל צווישען איינעם געבאָרענען כריסטען אונד איינעם געטויפטען יודען אונד איינעם, דער ניכט יודע אונד ניכט כריסט איזט. דעננאָך בלייבט יעטצט דיא וואהל נור צווישען פאלק אונד האָרן. דען היעזיגען איזראעליטען איזט דאָך דער ליעבער, דעם נאָך דאס ביכסען וואססער פעהלט, אלס דעריעניגע, וועלכער עס שאָן האט — אונד זיא וואָללען דאהער דען הערדן האָרן וועהלען; דיא כריסטען, וועלכע צור אריסטאָקראטיע אונד נאָך צור אלטען רעכטען פּאהנע געהאָרען, וואָללען וויעדער נור דען פאלק וועהלען. — דער פארטייא-קאמפּף אין דער היעזיגען גראָסען טהערעזיענ-שטאדט פערשפּריכט אלזאָ רעכט אינטערעסאנט צו ווערדען. — פאלק אונד האָרן וואָרען אויך קעמפּפער אויף וויססענשאפטליכעם געביעטע. האָרן האטטע בייא זיינער הערקונפט איינען „נייען פרייען ללאָיד" געגרינדעט, אין וועלכעם ער געגען פאלק קעמפּפטע, דאמאלס האטטע נון פאלק געזיעגט, ווער ווירד אבער יעטצט זיעגען?

* (ר' משה מאָנטעפיאָרע.) וויר לעזען יעטצט אים מאַינצער „איזראעליט" פאָלגענדעס: „סיר מאָזעס מאָנטעפיאָרע בעאבזיכטיגט דעמנעכסט וויעדער איינע רייזע נאָך ארץ ישראל צו אונטערנעהמען. דאָקטאָר לאָווע אונד זיין ארצט ווערדען איהן בעגלייטען. — (ר' משה מאָנטעפיאָרע איזט אם 24. אָקטאָבער 1874 גראדע 90 יאהרע אלט געוואָרדען אונד צו דעססען 90. געבורטס-פעסטע האט דער היעזיגע שולדירעקטאָר, הערר נאטהאן פישער, איין גוט געשריעבענעס דייטשעס אונד העברעאישעס ווערק העראויסגעגעבען, אויס וועלכעם וויר פאָלגענדעס ענטנעהמען: מאָנטעפיאָרע ווארדע אם 24 אָקטאָבער 1784 אין לאָנדאָן געבאָרען. זיינע עלטערן וואַרען זעהר אנגעזעהען אונד פראָמם, וועסהאלב זיא אויך איהרען זאָהן אין שטרענגער גאָטטעס-פורכט ערציעהען ליעסען; ער ווארדע געשעפּטסמאנן אונד האטטע אין אללען זיינען אונטערנעהמונגען גליק, זיין גראָסעס פערמאָגען פערמעהרטע זיך פאָן טאג צו טאג, פאָן וועלכעם פערמאָגען אבער אייך דיא ארמען פיעלעס גענאָססען אונד נאָך געניעסען. אים יאהרע 1812 הייראטעטע ער איינע אנפערוואנדטע פאָן ראָטהשילד, נאמענס יהודית קאָהן. מאָנטעפיאָרע האטטע באלד ניכט נור אונטער דען יודען, זאָנדערן אויך אונטער דען ניכט-יודען איינע גראָסע בעריהמטהייט ערלאנגט. אים יאהרע 1837 ווארדע ער צום „שעריף" געוועהלט. — („שעריף" הייסט אין ענגלאנד דער אבערסטע בעאמטע אין איינער גראפשאפט אדער פּראָווינץ, דער דיא פאָליציא אין דערזעלבען פערוואלטעט, דיא שטראף-ערטהיילע צור פאָללציעהונג בריננט, דיא געשוואָרנען פארשלאָגט אונד איבער זיא דען פּאָרזיטץ פיהרט.) פאָן דער ענגלישען קאָניגין ערהיעלט ער היערויף דען באראָנ-

פּאָלליעטאָן.

דיא סאבבאטהיאנער.

(23-טע פאָרטזעטצונג.)

אויף דיא פראגע פאָן תמר, וואָ דענן נדעון הינגעקאָממען איזט, זאגטע דער דאָקטאָר, דאס ער דאס ניכט וויססען קאָנן, דא נדעון איינען זאָלכען וועג נעהמען מוסטע, וואָ מאן איהם ניכט נאכקאָממען קאָננטע אונד אלס תמר זאָראָנגן פראגטע, וואָהין ער זיא דענן פיהרע, זאגטע יאָדליצקי, דאס ער זיא נאָך ווארשויא פיהרע, דא זיא איהם זעלבסט זאגטע, דאס זיא דאָרט איינע טאנטע האבע.

דאָקטאָר יאָדליצקי איזט אלזאָ אין דער זעלבען נאכט, אין וועלכער דיא גרעפין פערהאפטעט ווארדע, פאָן מיראָנראָף אבגערייזט אונד דער אָפפיציער גאָליקאָף העטטע ערסט טאגס דארויף פאָן מיראָנראָף אברייזען זאָללען. דער דאָקטאָר האטטע אלזאָ איינען ציעמליכען פאָרשפּרונג. רייזעגעלד האטטע דער דאָקטאָר מעהר אלס גענוג, דא ער פאָן דער גרעפין איינע גראָסע סוממע פאָן דוקאטען בעקאָממען האטטע. —

אלס זיא נון איבער דאס רוסישע לאנד הינויסגעקאָממען זינד, דא וואר דיא ערסטע פראגע, וויא מאן וואגען אונד קוטשער צוריקשיקע, אָהנע פערראטהען צו ווערדען. נון בייא איינעם פּאָלנישען קוטשער וואר קיין שלאָפּטרונק נאָטהווענדיג, דא ניכט עס איין איינשלאפערעס מיטטעל, נעמליך בראנטוויין. אלס זיא אין איין ווירטהסהויז איינקעהרטען, דא ליעס איהם דער דאָקטאָר פיעלען גוטען בראנטוויין געבען אונד אלס דער בראנטוויין אים קאָפּפע דעס קוטשערס זיינע ווירקונג צייגטע, מיעטהעטע דער דאָקטאָר איינען אנדערען וואגען אונד זעטצטע אויף דעמזעלבען זיינע רייזע נאָך ווארשויא פאָרט.

תמר מוסטע נאָך אימטער אלס זיין דיענער פערקליידעט זיין אונד אלס זיא פראגטע, וואס זיא דענן מאכען ווערדען, ווענן מאן זיא אלס שפּיאָנע האלטען ווירד, דא זאגטע דער דאָקטאָר: „דא בין איך פערזיכערט. זעהען זיא, אין דער רעכטען טאשע האבע איך רוסישע צייגניססע אלס טרייער רוסישער דאָקטאָר אונד היער אין דער לינקען טאשע האבע איך דען רינג אונד איין אנעמפּפעהלונגס-שרייבען דער גרעפין קאָסאקאָווסקא. אלזאָ וואָהלגעמערקט! אין דער רעכטען טאשע שטעקען דיא רוסען אונד אין דער לינקען טאשע דיא פּאָלען. בעגעגנען וויר רוסען, זאָ גרייפע איך אין דיא רעכטע טאשע אונד צייגע מיינע צייגניססע איבער מיינע פערדיענסטע אלס רוסישער דאָקטאָר הערויס, טרעפּפען וויר אויף פּאָלען, זאָ ברויכע איך נור אין דיא לינקע טאשע צו גרייפען, וואָ זיך וואָהל פערוואהרט דער רינג דער גרעפין בעפינדעט." —

תמר אבער דאכטע זיך דאבייא, דער פּלאן איזט וואָהל זעהר גוט, אבער האָל' דער טייפעל אללע רוסען אונד פּאָלען, ווענן איך נור ליעבער וויססטע, וואָ נדעון איזט?

עס איזט אויך מערקווירדיג, וויא אָפט מענשען נעגען איהרען וויללען אין איין פּאָליטישעס שפּיעל גערראטהען. דיא פרויא איינעס דיין מוסטע אלזאָ וועהרענד דיעזעס פּאָלנישען בעפרייאונגס-קריעגעס נעגען איהרען וויללען איינע הויפּט-ראָללע שפּיעלען.

דער דאָקטאָר וואר אבער עבענפאללס אין גרעסקען פערטיעפט, דענן פיר איהן וואר דיא הויפּטפראגע, וויא מאן דען אָפּפיציער גאָליקאָף ערווישען קאָננטע.

דיא רייזענדען האבען באלד רוסישעס אונד באלד פּאָלנישעס מיליטער געטראָפּפען אונד דער דאָקטאָר מוסטע דאהער באלד אין דיא רעכטע אונד באלד אין דיא לינקע טאשע גרייפען.

דיא רייזענדען וואַרען נון ניכט וויט פאָן ראָמאָנאָווקא (בייא מארנאָוו) וואָ זיא איבערנאכטען וואָללטען. דער וועג דאהין וואר פרייא פאָם מיליטער אונד דער דאָקטאָר פרייטע זיך, דאס ער ניכט אימטער דיא הענדע אין דיא טאשען שטעקען מוס. אבער זיינע פריידע דויערטע גאר ניכט לאנגע, דענן באלד הערטע ער איינע שטיממע הינטער זיך רופען: „הע לאנדסמאנן! מאכטעט איהר מיך ניכט ביז צום נעכסטען דארפע מיטפאהרען לאססען. איך בין זאָ פערטייפעלט מידע, דאס איך קוים פאָן דער שטעללע קאָנן?"

„מיט פערגניגען! (זאגטע דער דאָקטאָר) מיינע פּפערדע זינד צוואר אויך זעהר מידע, אבער איינע ווענ-שטונדע ווייטער ווערדען זיא דאס מעהרגעוויכט פאָן 3 צענטנערן שאָן ערטראגען."

דער פרעמדע מאנן זעטצטע זיך נון אויף דען וואגען אונד זאגטע: „איהר מיססעט וואהרשיינליך איין פליישהויער זיין, דא איהר גלייך מיין פלייש-געוויכט שעטצען קאָננטעט. וואָהער קאָממט איהר?"

„פאָן סאבאדינצי!"

„סאפּפערמענט! (ריעף דער דרייא-צענטנעריגע מאנן) דאָרט שטעהען יא דיא רוססען!"

יאָדליצקי וואר נון אין פערלעגענהייט. ער וואוסטע נאָך ניכט, מיט וועם ער דיא עהרע האט צו שפּרעכען. זאס